

al training – document (documentation) and information (information activity). The scientific, informational and analytical aspects of such training are analyzed. It is indicated that in order to meet the European level of professionalism, a modern specialist must be communicatively competent, therefore, communicative training is necessary for the successful professional activity, career and business of the future document researcher. University education in Europe in terms of communicative training and the main European requirements for communicative training of future graduates of document studies in our country are characterized.

Key words: European integration, communicative competence, professional and communicative training, document and information area, document studies and information activities.

УДК 372.833

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.31>

Худавердієва В. А.

ІНТЕГРАЦІЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: ЗДОБУТКИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглядаються процеси інтеграції систем вищої освіти України в європейський простір. Актуальність теми зумовлена тим, що нині вітчизняна освітня система переживає відповідальний період розвитку. Національна доктрина встановила пріоритет освіти в державній політиці країни, визнавши її сферою відповідальності та інтересів держави. При цьому однією з найважливіших складових частин реформ вищої школи є завдання інтеграції української освіти у світову освітню систему з урахуванням глобальних тенденцій. У процесі дослідження проводиться порівняльний аналіз Індексу рівня освіти у країнах світу (Education index), що використовується як комбінований показник Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), що засвідчує швидку динаміку зростання рівня освіти в низці країн ЄАЕС. Виявлено деякі спільні проблеми та труднощі процесу європейської інтеграції. Було встановлено, що перспективою інтеграції європейських систем вищої освіти є створення єдиного європейського навчального плану, а світоглядною основою європейзації стала ідея формування єдиної міжнаціональної спільноти. В освіті, яка відіграє роль провідного процесу інтернаціоналізації, ця концепція набула розвитку в понятті “європейський вимір”, основним завданням запровадження якого у сфері освіти є передусім модернізація змісту освіти на всіх рівнях. Результати досліджень свідчать, що будь-які освітні спілки стають нині політичним інструментом, тому приєднання до європейського простору вищої освіти без адаптації його принципів до соціально-історичної специфіки країни не сприяє практичному зростанню конкурентоспроможності систем вищої освіти України та не підвищує якість освіти. Отримані результати показують новий (європейський) статус системи вищої освіти України.

Ключові слова: євроінтеграція, глобалізація вищої освіти, інтеграція в європейський простір, національна система освіти, реформування вищої освіти, якість освіти.

У сучасному світі контекст глобалізації надзвичайно важливий для розуміння процесів у світовому освітньому просторі, де глобалізація економіки та глобалізація сфери освіти відбуваються одночасно. У зв'язку із цим осмислення європейської освітньої інтеграції та вступу до неї держав, які перебувають за межами Євросоюзу, включаючи Україну, необхідне для відповідей на питання, яке місце може зайняти країна у глобалізації вищої освіти внаслідок приєднання до Болонського процесу і до яких наслідків цей крок може призвести щодо національного просування шляхом побудови суспільства знань. В умовах глобалізації стає очевидним, що “сучасне суспільство знань зацікавлене в серйозних структурних змінах у рамках освітньої системи, вектор яких має визначатися з урахуванням державних та громадських інтересів” [1]. Будь-які зміни в системі вищої освіти стають інструментом державної політики. Водночас більшість розвинених країн, а також низка країн, що розвиваються, усвідомили необхідність модернізувати свої національні системи освіти з урахуванням загальносвітових тенденцій.

Нині однією з актуальних проблем є реформування в галузі вищої освіти та створення міжнародної привабливості європейської освіти. У межах Болонського процесу відбувається формування зв'язків координації, які надалі дадуть змогу зміцнити пов'язаність інтегрованих систем в єдине ціле. У ХХІ ст. Україна розглядає приєднання до європейського простору вищої освіти (тобто Болонського процесу) як частину стратегії реформування національних систем вищої освіти з урахуванням модернізації економіки, що проводиться державами. Стратегічна мета полягає саме в підвищенні конкурентоспроможності систем освіти та зростанні якості освіти для подальшого нарощування експорту освітніх послуг, а також забезпечення країн висококваліфікованими кадрами. Питання реформування вищої освіти України висвітлено в Указі Президента України від 14 вересня 2000 р. “Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу”, у відповідних розпорядженнях Кабінету Міністрів, рішеннях Міністерства освіти і науки України [2].

Національна доктрина розвитку освіти пройшла експертизу Ради Європи. В Україну приїжджали експерти, які знайомилися з практикою впровадження задекларованих вітчизняним законодавством норм у наших університетах та коледжах. 19 травня 2005 р. Україна стає повноправним партнером європейських держав зі створення єдиного освітнього європейського простору [3]. Приєднання України до Болонського процесу у 2005 р. означало для вітчизняної вищої освіти принциповий вибір подальшого шляху розвитку в європейському напрямку. Важливим чинником, який визначив цей вибір, стала перспектива рівноправної співпраці та взаємної перебудови всіх європейських освітніх систем, прагнення єдності за збереження своєрідності кожної з них. Такий підхід надає нашій країні змогу не лише увійти до загальноєвропейської системи вищої освіти, але й завдяки багатшим академічним та педагогічним традиціям зробити свій внесок у збагачення європейського культурного та освітнього простору, продемонструвати свої сильні позиції в освіті.

Болонський процес зародився у травні 1998 р., коли в чотирьох європейських країнах (Великобританії, Німеччині, Італії та Франції) виникла ідея про підвищення конкурентоспроможності європейської освіти. На той час значну частину як європейської молоді, так і азійської дедалі більше стала цікавити американська система освіти. Вона більше відповідала прагненню отримувати якнайшвидше практичні знання, що дають змогу якомога раніше починати працювати в різних сферах. Класична освіта уславлених європейських університетів, розрахована на ґрунтовну підготовку з базових наук, стала програвати в очах молодих прагматиків. Більшість європейських країн, близько трьох десятків, включилися до Болонського процесу 1999 р. Вони домовилися про те, що не створюватимуть єдиної схеми освіти для всіх країн, а намагатимуться зберегти національні особливості вищої освіти з таким розрахунком, щоб студенти та викладачі могли міняти вищі заклади освіти та країну, навчатися та працювати в будь-яких навчальних закладах Європи, щоб згодом прийти до взаємовизнання дипломів про освіту. Нині вже домовилися двоступеневу систему вищої освіти, яка готує бакалаврів та магістрів, як про обов'язкову для європейської освіти [3].

Українську систему освіти визнано ЮНЕСКО, ООН та іншими впливовими міжнародними організаціями. В Україні діє ступінчаста система освітньо-кваліфікаційних рівнів, яку можна порівняти з відповідними структурами більшості розвинених країн світу. Наша країна є членом Гаазької конвенції про спрощену процедуру легалізації документів. Україна разом із 43 іншими країнами є членом Лісабонської конвенції про визнання кваліфікацій вищої освіти, дія якої поширюється практично на всі держави Європи. Крім європейських країн, до неї також приєдналися США, Канада, Австралія, Ізраїль, Казахстан та Білорусь. Україна приєдналася до Болонської декларації. Наразі разом з іншими 47 європейськими країнами уряд країни постійно впроваджує болонські реформи в систему освіти. Таким чином, Україна вибрала курс, націлений на європейські стандарти освіти, інтеграцію до загальноєвропейського освітнього та наукового простору. Україна входить до десятки країн-лідерів у галузі міжнародної освіти. Український диплом має міжнародне визнання, а рівень професійної підготовки високо оцінюють зарубіжні роботодавці. Щорічно кількість іноземців, які здобувають освіту в Україні, збільшується, контингент іноземних студентів у вищих навчальних закладах України становив близько 70 000 осіб зі 145 країн світу. Підготовку іноземних студентів здійснюють близько 240 вищих навчальних закладів. В Україні діють вищі навчальні заклади державної, комунальної та приватної форм власності таких видів, як університет, академія, інститут [4].

Індекс рівня освіти в країнах світу (Education index), що використовується як комбінований показник Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), показує швидку динаміку зростання рівня освіти в низці країн ЄАЕС, яка безпосередньо не пов'язана з інтеграційними процесами і дає лише кількісну оцінку охоплення населення освітою. Індекс освіти є важливим показником, що відображає добробут населення країни, він використовується для оцінки ступеня економічного розвитку та оцінки рівня життя в країні. Індекс освіти враховується експертами ООН під час складання рейтингу країн світу за індексом людського розвитку. Також індекс освіти є одним із критеріїв для ранжування держав на розвинені, такі, що розвиваються, і країни третього світу. Індекс освіти розраховується щорічно Організацією Об'єднаних Націй у межах визначення індексу розвитку людського потенціалу країн світу. До 2010 р. індекс освіти розраховувався на основі рівня грамотності дорослого населення (2/3 ваги в індексі) та сукупного коефіцієнта охоплення початковою середньою та вищою освітою (1/3 індексу). Після 2010 р. індекс освіти став розраховуватися шляхом підсумовування середньої кількості років навчання дорослих від 25 років (1/2 індексу) та середньої кількості років навчання дітей у школах (1/2 індексу) [5]. Індекс рівня освіти знаходиться в діапазоні від 0 до 1. Загальноприйнятими значеннями для розвинутих країн є значення, що перевищують 0.800. Цей індекс, що часто подається як важливий світовий освітній рейтинг країни, вимірює досягнення з огляду на рівень освіти населення за двома основними показниками: індекс грамотності дорослого населення і індекс частки учнів, які отримують початкову, середню і вищу освіту. Коливання за індексом освіти навряд чи пов'язані зі знаходженням країни в Болонському процесі. Є також рейтинг країн щодо витрат на освіту у відсотках від ВВП. Цей показник вказує на те, яке місце віддають влада і керівництво країни підтримці та розвитку освіти (табл. 1).

У січні 2022 р. Національна дослідницька рада Іспанії (CSIC) опублікувала новий міжнародний рейтинг університетів світу Ranking Web of Universities (Webometrics). Там оцінено понад 31 тисячу вишів, серед яких 313 з України. Ініціативу Webometrics розпочала дослідна група Cybermetrics Lab, яка належить до Вищої ради з наукових досліджень (Consejo Superior de Investigaciones Científicas – CSIC), найбільшої науково-дослідної установи Іспанії. Додамо, що до рейтингу найкращих університетів світу станом на 2022 р.

Таблиця 1

Рейтинг країн світу за індексом рівня освіти (Education index) та рейтинг країн за витратами на освіту (у відсотках від ВВП)

Ранг	Країна	Індекс освіти	Витрати на освіту, % ВВП
1	Німеччина	0.946	4.6
2	Австралія	0.923	5.1
3	Нова Зеландія	0.923	7.2
4	Данія	0.92	8.7
5	Норвегія	0.919	7.3
6	Ірландія	0.918	5.7
7	Ісландія	0.918	7.8
8	Великобританія	0.916	5.6
9	Фінляндія	0.915	6.8
10	Швеція	0.914	7.3
47	Україна	0.797	5.3

QS World University Rankings потрапили вісім українських вишів. Загалом у списку 1300 університетів. До першої десятки найкращих закладів вищої освіти України увійшли Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського, Сумський державний університет, Національний авіаційний університет, Харківський національний університет радіоелектроніки, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський політехнічний інститут, Національний університет біоресурсів та природокористування України, Львівська політехніка, Дніпровська політехніка. Високу позицію серед українських вишів зайняв Харківський національний університет імені В. Карабіна (він розмістився в діапазоні 511–520) [6].

Європейська освітня інтеграція спочатку виконує завдання, пов'язані з підвищенням конкурентоспроможності країн Євросоюзу в епоху глобалізації, тому вони “не можуть бути відокремлені та розглядатися поза процесом глобалізації, інформатизації та віртуалізації людського суспільства. Це частини не тільки економічної та політичної глобалізації, а й процеси взаємопроникнення економічної, політичної та культурної глобалізації” [7]. На перший погляд, ці завдання мають позитивно впливати і на зростання конкурентоспроможності України після її вступу в Болонський процес. Однак на практиці все набагато складніше. Європейська освітня інтеграція – частина інтеграційної стратегії Євросоюзу. Інші країни, які вступають у Болонський процес, можуть стати постачальниками фахівців саме для європейського ринку праці без будь-яких національних змін (якщо не вважати такими дипломи єдиного зразка, загальну схему освіти та нову національну рамку кваліфікацій). Що стосується розвитку академічної мобільності, то без гідного фінансового підкріплення на національному рівні вона залишається незначною, а отримані студентами за кордоном знання не завжди можуть бути застосовані з багатьох причин.

У ставленні України до Болонського процесу знаходить своє відображення протиріччя між аспектами ідентичності та аспектами уніфікації. З одного боку, Україна зацікавлена у використанні можливостей та перспектив, що надаються процесом інтеграції систем вищої освіти. З іншого боку, для нашої країни важливо зберегти свою культурну та освітню унікальність. При цьому слід визнати, що ні ігнорування Болонського процесу, ні нав'язування зовнішніх стандартів вітчизняній вищій освіті не має майбутнього. Альтернативою таким сценаріям може стати двосторонній процес взаємного обліку інтересів, який не лише дасть Україні змогу адаптувати свою систему вищої школи до європейських стандартів, а й дасть їй шанс стати рівним партнером у європейському просторі вищої освіти та позиціонувати свої найбагатші національні традиції в цій сфері шляхом рівного спілкування [9].

Європейський досвід розробки та реалізації державних освітніх стандартів освіти, а також болонські рекомендації щодо структурування освітніх програм можуть бути орієнтиром для перегляду державної підготовки кадрів на основі компетентнісного підходу. Головним у цьому випадку стає не кількість років, витрачених на освіту на тому чи іншому ступені, і не кількісне співвідношення обов'язкових і вільно обраних дисциплін, а набір загальних і спеціальних компетенцій, необхідних для виходу на ринок праці. Окремі освітні програми, незалежно від їх структури та тривалості, можуть висуватися вищим закладом освіти на експертизу відповідності кваліфікаційним показникам. Такий шлях розвитку освітніх програм підготовки кадрів вищої школи є найоптимальнішим не лише для України, а й для інших європейських країн, оскільки дає змогу забезпечити поступовість переходу до нової структури кваліфікацій та врахувати особливості національних систем освіти. У цьому випадку сценарій розвитку систем освіти збігатиметься з їх системною запрограмованістю на збереження рівноваги, самоорганізацію та самостійний пошук нових зв'язків із зовнішнім середовищем на рівні елементів, що виключає нав'язування ззовні жорстких структур, які збільшують дисбаланс системи. Така схема не суперечить рекомендаціям європейських структур, оскільки в заяві Асоціації європейських університетів – EUA підкреслюється проміжний характер першого ступеня,

що вводиться, і, відповідно, можливість продовження процесу навчання для більшості студентів, можливість здобуття ступеня магістра, минаючи ступінь бакалавра (тобто створення інтегрованих програм), право вирішення цього питання ВЗО, активна роль міжнародних освітніх спільнот [10]. Загальноєвропейська інтеграція систем освіти включає не лише функціональний аспект, а й змістовний. Зміст підготовки кадрів, який реалізується в рамках української системи вищої освіти, за багатьма параметрами збігається зі змістом європейських освітніх програм.

Під час проведення інфодня “Research and Innovation Day in Ukraine”, який відбувся в МОН 17 грудня 2021 р. одним із пріоритетів діяльності Міністерства на наступний 2022 р. була визначена активізація системної роботи з інтеграції України в Європейський дослідницький простір (ЄДП). МОН планує розгорнути системну роботу з наближення до європейської наукової та інноваційної спільноти, зокрема через розширення участі в міжнародних наукових програмах ЄС. Насамперед, це долучення до програми для співпраці науковців COST, розвиток співпраці з Європейським інститутом інновацій і технологій, продовження роботи в “Горизонт Європа”, як повідомив заступник Міністра з європейської інтеграції Олексій Шкуратов. Він додав, що на початку 2021 р. було оновлено дорожню карту інтеграції до Європейського дослідницького простору: “Оскільки ми прагнемо синхронізувати дії з країнами ЄС, то продовжимо роботу з актуалізації цього документу відповідно до нової політики Європейського Союзу” [11].

10.02.2021 р. № 167 була затверджена Дорожня карта інтеграції науково-інноваційної системи України до Європейського дослідницького простору (ЄДП), яка розроблена у співпраці з робочою групою “Євроінтеграція” Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, яка складається з 8 довгострокових пріоритетів, кожен з яких містить ключові цілі, завдання та індикатори. Визначимо ключові досягнення 2021 р. в рамках цієї програми в розрізі пріоритетів [11].

Пріоритет 1. Підвищення ефективності національної дослідницької системи:

- проведено прогнозне (форсайтне) дослідження з метою затвердження переліку середньострокових (тематичних) напрямів науки, техніки та інноваційної діяльності;

- Урядом підтримано проєкт Закону України “Про основні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні”;

- розроблено законопроект № 4623 про стимулювання діяльності трансферу технологій, що передбачає фінансування на закордонне патентування технологій, створених за бюджетні кошти, у т.ч. за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті (на конкурсній основі) – проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання діяльності у сфері трансферу технологій [12];

- розроблено законопроект про внесення змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну експертизу” від 01.09.2021 р. № 5878 для забезпечення проведення якісної та незалежної наукової експертизи, змоги залучати до її проведення висококваліфікованих експертів [13];

- у 2021 р. вперше ЗВО отримали державну підтримку за результатами проведеної державної атестації (укладено 66 договорів з обсягом фінансування понад 100 млн грн);

- запуск конкурсного відбору проєктів та робіт у рамках зовнішнього інструменту допомоги Європейського Союзу у листопаді 2021 р.;

- продовження забезпечення фінансування Національного фонду досліджень України.

Пріоритет 5а. Трансфер знань та відкриті інновації:

- запуск онлайн-платформи для комунікації між учасниками інноваційного процесу “Наука для бізнесу” (S2BMM);

- приєднання до Глобальної пілотної програми ООН, спрямованої на підтримку країн у розробці дорожніх карт із досягнення Цілей сталого розвитку за допомогою науки, технологій та інновацій на засадах смарт-спеціалізації;

- делеговано представників від України до Форуму Європейської інноваційної ради.

Конкретні кроки наступного року для інтеграції України до Європейського дослідницького простору – це, зокрема [14]:

• формування пулу українських експертів і забезпечення їхньої роботи в підгрупах Комітету Ради ЄС із питань Європейського дослідницького простору та інновацій (ERAC);

• запровадження державної політики Відкритої науки;

• розпочати процес визначення фінансових, організаційних та правових механізмів приєднання українських дослідницьких інфраструктур до європейських консорціумів дослідницьких інфраструктур;

• розпочати консультації щодо приєднання України до загальноєвропейської сервісної мережі центрів мобільності EURAXESS;

• визначення механізмів приєднання українських дослідницьких інфраструктур до європейських консорціумів дослідницьких інфраструктур;

• відкриття Координаційного центру та запуск нацпорталу “Горизонт Європа”;

• приєднання до програми європейського співробітництва COST, активізація участі в EUREKA, Європейському інституті інновацій і технологій.

Щоб Україна могла ефективніше синхронізувати свої дії з ЄС у сфері науки та інновацій, представник Генерального директорату з питань досліджень та інновацій Єврокомісії Анна Сейм докладно розповіла про нову політику Європейського дослідницького простору. Передусім йшлося про два нових важливих

документи: Порядок денний для ЄДП на 2022–2024 рр. та Пакт про науку та інновації в Європі. Під час заходу спікери розповіли про шляхи розширення участі України в міжнародних наукових та інноваційних програмах ЄС і доступу до передової світової дослідницької інфраструктури. Також під час заходу відбулися такі панельні дискусії: впровадження відкритої науки в Україні; відкриті інновації та розвиток економіки, що побудована на знаннях; забезпечення гендерної рівності у сфері науки та інновацій. 28 липня 2022 р. президент України Володимир Зеленський під час виступу у Верховній Раді оголосив про створення в рамках Президентського університету Коледжу Європи, який готуватиме спеціалістів із роботи з інституціями Європейського Союзу. “Європейський Союз має Коледж Європи в Брюгзї та Натолїні. Це одні з найважливіших установ післядипломної освіти, які готують фахівців для роботи в інституціях ЄС та державах-членах. Ми створюємо в Україні наш Коледж Європи. Вже підписано відповідний меморандум між урядом України та Коледжем Європи в Натолїні”, – повідомив президент України. За його словами, на першому етапі в одній з українських установ вищої освіти запрацює факультет європейської інтеграції, а потім на його основі – Коледж Європи в рамках Президентського університету [15].

Ця установа буде не лише професійною основою для європейської політики України як члена ЄС, а й внеском нашої країни в розвиток європейських інституцій. Як зазначив Президент, Україна має рухатися до початку переговорів щодо членства в Європейському Союзі з такою самою швидкістю, з якою отримала кандидатство. “Все, що ми маємо зробити для цього, ми зробимо. Синхронізувати законодавство України з правом Євросоюзу? Ми виконаємо. Сформовано і план імплементації всіх регламентів та директив ЄС у рамках виконання Угоди про асоціацію з Євросоюзом. Це фактично спільне завдання для нас, для вас, шановні депутати, і для уряду нашої держави”, – наголосив Володимир Зеленський. За його словами, нині процес європейської інтеграції переведений в Україні зі сфери зовнішньої політики у сферу внутрішньої політики, і з цього починається справжня євроінтеграція. Глава держави висловив переконання, що Україна завжди була Європою, а цінності українського народу – європейськими. “Наш досвід державотворення різних часів – це європейський досвід. І ось тепер ми дійшли до того, що наша державна система стає інституційною Європою”, – наголосив Президент України [15].

Використана література:

1. Аветисян П. С., Галикян Г. Є., Заславська М. І. Про деякі проблеми реформування сфери вищої освіти у країнах пострадянського простору у світлі євразійської інтеграції. *Наукова думка*. 2016. № 4(22). С. 5–15.
2. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 14 вересня 2000 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.08.2022).
3. Україна приєднується до Болонської конвенції. 18 травня 2005 року. URL: <https://www.m.day.kyiv.ua> (дата звернення: 05.08.2022).
4. Освіта в Україні. Український центр з міжнародних відносин (UCIR). URL: <https://www.university-ua.com> (дата звернення: 05.08.2022).
5. Рейтинг країн світу за рівнем освіти 2020. URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/education>. (дата звернення: 05.08.2022).
6. Міжнародний рейтинг університетів світу Ranking Web of Universities (Webometrics). Січень 2022 року. Національна дослідницька рада Іспанії. (CSIC). URL: <https://www.itinari.com> (дата звернення: 05.08.2022).
7. Рудаковський Ю. Кредитно-модульна система організації навчального процесу як необхідна умова інтеграції вищої технічної освіти України. *Вища школа*. 2004. № 5–6, С. 66–69.
8. Liessmann K. P. Theorie der Unbildung. Die Irrtümer der Wissensgesellschaft. Wien : Zsolnay, 2006.
9. Вавренюк С. А. Вплив процесу євроінтеграції на підготовку молоді у системі вищої освіти України. *Інвестиції: практика та досвід* № 24/2018. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.75
10. Вавренюк С. А. Сучасний стан та проблеми дворівневої структури у системі вищої освіти України. *Право та державне управління* : збірник наукових праць. 2018. Вип. 3(2). С. 11–15.
11. Мозолевич Г. Інтеграція України до міжнародного Європейського простору. 17 грудня 2021 року. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 04.08.2022).
12. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання діяльності у сфері трансферу технологій № 4623. URL: <https://www.w1.c1.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.08.2022).
13. Про наукову та науково-технічну експертизу : Закон України від 01.09.2021 р. № 5878. URL: <https://www.w1.c1.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.08.2022)
14. Нові програми та можливості, відкрита наука, розвиток дослідницьких інфраструктур: плани МОН у науковій євроінтеграції на 2022 рік. 17 грудня 2021 року. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 05.08.2022)
15. Президент під час виступу у Верховній Раді: Ми створюємо в Україні Коледж Європи. 28 липня 2022 17:27. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/> (дата звернення: 04.08.2022)

References:

1. Avetyan P. S, Halykian H. E, Zaslavs'ka M. I. (2016). Pro deiaki problemy reformuvannia sfery vyschoi osvity u krainakh postradians'koho prostoru u svitli ievrazijs'koi intehtatsii. *Naukova dumka*. [About some problems of reforming the sphere of higher education in the countries of the post-Soviet space in the light of Eurasian integration. *Scientific thought*.] 4(22). Pp. 5–15 [in Ukrainian].
2. Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 14 veresnia 2000 roku “Pro Prohamu intehtatsii Ukrainy do Yevropejs'koho Soiuzu” [About some problems of reforming the sphere of higher education in the countries of the post-Soviet space in the light of Eurasian integration. *Scientific thought*]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (data zvernennia : 05.08.2022).

3. Ukraina pryednuiet'sia do Bolons'koi konventsii. 18 travnia 2005 roku [Ukraine joins the Bologna Convention. May 18, 2005]. URL: <https://www.m.day.kyiv.ua> (data zvernennia : 05.08.2022).
4. Osvita v Ukraini. Ukrains'kyj tsentr z mizhnarodnykh vidnosyn (UCIR) [Education in Ukraine. Ukrainian Center for International Relations (UCIR)]. URL: <https://www.university-ua.com> (data zvernennia : 05.08.2022).
5. Rejtynh krain svitu za rivnem osvity 2020 [Ranking of world countries by level of education 2020]. URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/education>. (data zvernennia : 05.08.2022)
6. Mizhnarodnyj rejtynh universytetiv svitu Ranking Web of Universities (Webometrics). sichen' 2022 roku. Natsional'na doslidnyts'ka rada Ispanii. (CSIC) [International ranking of world universities Ranking Web of Universities (Webometrics). January 2022. National Research Council of Spain. (CSIC)]. URL: <https://www.itinari.com> (data zvernennia : 05.08.2022).
7. Rudakovs'kyj, Yu. (2004). Kredytno-modul'na systema orhanizatsii navchal'noho protsesu iak neobkhidna umova intehratsii vyschoi tekhnichnoi osvity Ukrainy. *Vyscha shkola*. [The credit-module system of the organization of the educational process as a necessary condition for the integration of higher technical education of Ukraine. *Higher school*]. № 5-6. Pp. 66–69 [in Ukrainian].
8. Liessmann, K. P. (2006). Theorie der Unbildung. Die Irrt'mer der Wissensgesellschaft. Wien: Zsolnay.
9. Vavreniuk, S. A. (2018). Vplyv protsesu ievrointehratsii na pidhotovku molodi u systemi vyschoi osvity Ukrainy. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [The influence of the process of European integration on the training of youth in the higher education system of Ukraine. *Investments: practice and experience*]. № 24/2018. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.75 [in Ukrainian].
10. Vavreniuk, S. A. (2018). Suchasnyj stan ta problemy dvorivnevoi struktury u systemi vyschoi osvity Ukrainy. *Pravo ta derzhavne upravlinnia: Zbirnyk naukovykh prats'. Zaporizhzhia: Vyd-vo Klasychnyj pryvatnyj universytet*. [The current state and problems of the two-level structure in the higher education system of Ukraine. *Law and public administration: Collection of scientific papers. Zaporizhzhia: Classical Private University Publishing House*]. Vyp. 3(2). P. 11–15 [in Ukrainian].
11. Mozolevych, H. (2021). Intehratsiia Ukrainy do mizhnarodnoho Yevropejs'koho prostoru. 17 hrudnia 2021 roku. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Integration of Ukraine into the international European space. December 17, 2021. Ministry of Education and Science of Ukraine]. URL: <https://www.mon.gov.ua> (data zvernennia : 04.08.2022).
12. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do deiakyykh zakoniv Ukrainy schodo stymuliuвання diial'nosti u sferi transferu tekhnolohij № 4623 [Draft Law on Amendments to Certain Laws of Ukraine on Stimulating Activities in the Field of Technology Transfer No. 4623]. URL: <https://www.w1.c1.rada.gov.ua> (data zvernennia : 05.08.2022).
13. Pro naukovu ta naukovo-tekhnichnu ekspertyzu : Zakon Ukrainy vid 01.09.2021 № 5878 [On Scientific and Scientific-Technical Expertise : the Law of Ukraine dated September 1, 2021 No. 5878]. URL: <https://www.w1.c1.rada.gov.ua> (data zvernennia : 05.08.2022).
14. Novi prohramy ta mozhyvosti, vidkryta nauka, rozvytok doslidnyts'kykh infrastruktur: plany MON u naukovij Yevro-intehratsii na 2022 rik. 17 hrudnia 2021 roku. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [New programs and opportunities, open science, development of research infrastructures: plans of the Ministry of Education and Culture in scientific European integration for 2022. December 17, 2021. Ministry of Education and Science of Ukraine]. URL: <https://www.mon.gov.ua> (data zvernennia : 05.08.2022).
15. Prezydent pid chas vystupu u Verkhovnij Radi: My stvoriuemo v Ukraini Koledzh Yevropy. 28 lypnia 2022 17:27 [The President during a speech in the Verkhovna Rada: We are creating a College of Europe in Ukraine. July 28, 2022 5:27 p.m.]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/> (data zvernennia : 04.08.2022).

Khudaverdiyeva V. Integration in the European light space: achievements, problems, prospects

The article deals with the processes of integration of Ukrainian higher education systems into the European higher education area. The relevance of the topic is due to the fact that at present the domestic educational system is going through a crucial period of development. The national doctrine established the priority of education in the state policy of the country, recognizing it as the sphere of responsibility and interests of the state. At the same time, one of the most important components of the reform of higher education is the task of integrating Ukrainian education into the world educational system, taking into account global trends. In the course of the study, a comparative analysis is carried out of the Education Index in the countries of the world (Education index), used as a combined indicator of the United Nations Development Program (UNDP), which shows the rapid dynamics of growth in the level of education in a number of EAEU countries. Some common problems and difficulties of the European integration process are revealed. It was found that the prospect of integrating European systems of higher education is the creation of a unified European curriculum, and the idea of forming a single interethnic community became the ideological basis of Europeanization. In education, which is assigned the role of the leading process of internationalization, this concept has been developed in the concept of the European dimension, the main task of introducing which into the field of education is, first of all, the modernization of the content of education at all levels. The research results show that any educational unions today are becoming a political tool, therefore, joining the European Higher Education Area without adapting its principles to the socio-historical specifics of the country does not contribute to the practical growth of the competitiveness of Ukrainian higher education systems and does not improve the quality of education. The obtained results demonstrate the new (European) status of higher education systems in Ukraine.

Key words: European integration, globalization of higher education, integration into the European space, national system of education, reformation of higher education, quality of education.